

Επομβρία, ανομβρία και σύγκρουση συμφερόντων.

Απόστολος Νικολαΐδης, Ομ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρόεδρος
Ινστιτούτου «Άγιος Μάξιμος ο Γραικός».

3 Σεπτεμβρίου 2022.

Επομβρία και ανομβρία είναι τα δύο άκρα της μετεωρολογικής μεσότητας που συνιστά η απαλή βροχή επειδή είναι η καταλληλότερη για όλες τις γεωργικές εργασίες. Η βροχή στην περίπτωση αυτή ούτε αφήνει απότιστη τη βλάστηση αλλά ούτε και την καταστρέφει.

Ο βροχερός ωστόσο καιρός δεν είναι αρεστός σε όλους. Για τον ένα μπορεί να είναι αγαθός και χρήσιμος και για κάποιον άλλο κακός και καταστροφικός. Στο δε ερώτημα πώς μπορούν να εξυπηρετηθούν ταυτόχρονα οι ανάγκες και των δύο η απάντηση είναι πολύ δύσκολη αν κρίνουμε από τον σχετικό μύθο του Αισώπου: Ένας πατέρας είχε δύο κόρες. Η μία παντρεύτηκε περιβολάρη και η άλλη αγγειοπλάστη. Μετά από καιρό ο πατέρας επισκέπτεται την πρώτη και στο ερώτημα, πώς περνά, εκείνη απάντησε: Όλα πάνε καλά εκτός από ένα, την έλλειψη βροχής στον κατάλληλο καιρό. Γι' αυτό και προσευχόμαστε στους θεούς να κάνουν κακοκαιρία για να βρέξει και να ποτιστούν έτσι τα λαχανικά μας. Μετά από λίγο επισκέπτεται και τη δεύτερη και στο ίδιο ερώτημα παίρνει την ακόλουθη απάντηση: Όλα πάνε καλά εκτός από ένα, η κακοκαιρία.

Γι' αυτό και προσεύχονται στους θεούς να κάνουν καλοκαιρία, για να λάμπει ο ήλιος και να ψήνονται έτσι τα κεραμίδια. Τότε ακούστηκε ο πατέρας να λέγει: Αν πρέπει να προσεύχομαι για τις κόρες μου τότε τί πρέπει να παρακαλώ τους θεούς, να κάνουν κακοκαιρία ή καλοκαιρία; Γιατί αν προσεύχομαι για το καλό της μιας τότε ζημιώνεται η άλλη.

Για να μην συμβαίνει όμως αυτό θα έπρεπε είτε οι θεοί να βρουν κάποιον τρόπο να ικανοποιούν ταυτόχρονα τις αντιθετικές ανάγκες και των δύο πλευρών είτε να βρουν οι ίδιοι οι ενδιαφερόμενοι τρόπους ικανοποίησής τους, αφού διαθέτουν κρίση και λογική.

Σχετικά με την πρώτη εκδοχή: Με τον τρόπο αλλά και τον σκοπό που κατασκευάστηκαν οι θεοί των Ελλήνων όλα θα τους ήταν δυνατά. Θα μπορούσαν για παράδειγμα να ξεπεράσουν οι ίδιοι τη σύγκρουση συμφερόντων, αφού μας είναι γνωστό από την μυθολογία και ιδιαίτερα από τα κείμενα του Ομήρου ότι αυτή υπήρχε, και να συμφωνήσουν, ο μεν αρμόδιος θεός για τη βροχή να καλύπτει τις ανάγκες των γεωργών, ο δε αρμόδιος για την καλοκαιρία και τον ήλιο να φροντίζει για τις ανάγκες των κεραμοποιών, και μάλιστα ταυτόχρονα, αφού μάλιστα διαθέτουν μαγικές ικανότητες και δυνατότητες, όπως άλλωστε συμβαίνει και με τους πρωταγωνιστές των κινούμενων σχεδίων.

Σχετικά με την δεύτερη εκδοχή: Με τη χρήση του λογικού και της συναφούς εμπειρίας θα μπορούσε ο μεν γεωργός να βρει τρόπους ποτίσματος ακόμα και σε καιρούς ξηρασίας, κάτι που σήμερα γίνεται για παράδειγμα με τις γεωτρήσεις, ο δε αγγειοπλάστης και όσοι χρειάζονται τη ζέστη και την ξηρασία, για να επιτύχουν την απρόσκοπτη παραγωγή των προϊόντων τους, να βρουν τρόπους αφενός να τα προστατέψουν από τη βροχή, ας πούμε με την κατασκευή υπόστεγων, και αφετέρου να προκαλέσουν την απαιτούμενη ζέστη και το φως, όπως συμβαίνει για παράδειγμα με την κατασκευή φούρνων και την προμήθεια κατάλληλων φωτιστικών με την βοήθεια της τεχνολογίας.

Παρά ταύτα η σύγκρουση συμφερόντων είναι πάντοτε ενεργή και συνήθως πάντοτε καταστροφική για άτομα και κοινωνίες. Θα μπορούσαμε να επικαλεστούμε το παράδειγμα του συνδικαλισμού, όπου τα συμφέροντα των εργατών δεν συγκρούονται μόνο με εκείνα των

εργοδοτών αλλά και μεταξύ τους. Μια απεργία για παράδειγμα των αγροτών ή των εργαζομένων στη ΔΕΗ, στις Μαζικές Συγκοινωνίες ή στα Νοσοκομεία, δεν ζημιώνουν μόνο την εκάστοτε την Εργοδοσία και την Κυβέρνηση αλλά και τους ίδιους τους εργαζόμενους ή εργαζόμενους σε άλλους τομείς της οικονομικής ζωής, με αποτέλεσμα την πρόκληση του φαινομένου που χαρακτηρίζεται ως «κοινωνικός αυτοματισμός»: Το συμφέρον της μιας κοινωνικής τάξης αντιστρατεύεται τα συμφέροντα των υπολοίπων. Μια αγαπημένη μέθοδο των εξουσιών για να κυριαρχούν στις μάζες, εφαρμόζοντας το «διαίρει και βασίλευε» και να ικανοποιούν αναίμακτα τα συμφέροντά τους.

Γιατί όμως να υπάρχουν διαφορετικά συμφέροντα;

Η απάντηση σ' αυτό το ερώτημα προϋποθέτει βαθιά ανθρωπολογική και κοινωνιολογική γνώση, κάτι που θα αποφύγουμε να την αναλύσουμε εδώ. Δεν μπορούμε ωστόσο να μην αναφέρουμε τη βασικότερη όλων των αιτιών, δηλαδή τον ατομισμό που πάντοτε δρούσε εναντίον του κοινοτισμού. Αυτός μπορεί να είναι και ατομικός αλλά και κοινωνικός με τη μορφή των ομαδοποιήσεων. Ατομικός στις δια-ατομικές σχέσεις, κοινωνικός στις διακοινοτικές ή πολύ-ταξικές σχέσεις. Στην πρώτη περίπτωση απόλυτη προτεραιότητα έχει το μεμονωμένο ατομικό συμφέρον έναντι των συμφερόντων των άλλων ατόμων σε όλους τους θεσμούς. Στη δεύτερη απόλυτη προτεραιότητα έχει το συμφέρον μιας ορισμένης κοινωνικής ομάδας σε βάρος των άλλων. Σε όλες τις περιπτώσεις βασικό σύνθημα είναι το Εγώ και όχι Εσύ.

Στο ερώτημα, αν υπάρχει τρόπος να εξαφανίσουμε ή να αμβλύνουμε τη σύγκρουση συμφερόντων, και πάλι η απάντηση είναι δύσκολη. Όσο στις διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις παρεμβάλλεται το κακό και η αμαρτία, σχολιάζοντας θεολογικά, δηλαδή η αποξένωση από το Θεό και τον πλησίον, άλλο τόσο και περισσότερο θα συγκρούονται τα συμφέροντα. Η λύση είναι πολύ απλή στη διατύπωσή της, αλλά και τόσο δύσκολη στην εφαρμογή της. Αν ο καθένας, άτομο ή ομάδα ή κοινωνική τάξη, εργαζόταν για τα συμφέροντα των άλλων και όχι για τον εαυτό τους, δηλαδή για το κοινό συμφέρον, τότε τα πράγματα θα ήταν πολύ διαφορετικά.

Την καλύτερη εικόνα για μια τέτοια προοπτική μας τη δίνει το ίδιο το σώμα μας, όπου υπάρχουν και λειτουργούν διαφορετικά μέλη με

διαφορετικούς ρόλους. Κανένα από αυτά δεν αποσκοπεί στο δικό του συμφέρον, αλλά όλα εργάζονται για το συμφέρον, δηλαδή την υγεία, του σώματος. Εξυπηρετώντας το κοινό συμφέρον εξυπηρετούν ταυτόχρονα και το δικό τους. Και μάλιστα πολύ πιο αποτελεσματικά και ασφαλή. Το είπε και ο Παύλος, αλλά και σύνολη η Ορθόδοξη Παράδοση: «Μή τά ἑαυτῶν ἕκαστος σκοπεῖτε, ἀλλά καί τά ἑτέρων ἕκαστος» (Φιλ. 2, 4). Στην πραγματικότητα για το ατομικό μας συμφέρον φροντίζουν οι άλλοι και για το δικό τους εμείς. Έτσι δεν αποφεύγονται μόνο οι συγκρούσεις και τα εγκλήματα αλλά εμποδώνονται η σχέση αγάπης και αλληλεγγύης. Ταυτόχρονα εκδιώκονται δύο κορυφαία κακά, κατά το Μ. Βασίλειο, και πολύ καταστροφικά για τις διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις: η φιλαυτία και η πλεονεξία. Η απομάκρυνση της φιλαυτίας εξαφανίζει τον ατομισμό, ενώ η εξουθένωση της πλεονεξίας αφήνει ανοικτό το δρόμο για την αγάπη και την αλληλεγγύη στην ικανοποίηση του κοινού συμφέροντος.

Πηγή : <https://www.pemptousia.gr/>